

MURASZOMBAT ÉS VIDÉKE

Gazdasági és társadalmi hetilap.

MEGJELENIC MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési ár:
Égész évre 3 frt. Félévre 1 frt 50 kr. Egyes szám 10 kr.
Előzetési pénzek és reklamációk a kiadóhivatalhoz
(Grünbaum Márk könyvnyomdája) intézendők.

Szerkesztő: A muraszombati gazd. fiók-egylet.
Kiadó lapfajtájados: **Grünbaum Márk.**
A szerkesztésért felelős: **HORVÁTH GYÖRGY.**

Kéziratok, levelek s egyéb szerkesztésügyi közlemények a szerkesztőséghez küldendők.
Hirdetési díj: 1 hasábol petitor egyzseri hirdetésnél 10 kr. többszöri hirdetésnél soronként 6 kr. Bélyegdíj 30 kr.
Nyilttér petitorsa 25 kr.

Az ünnepe és tanulságai.

Csak egy nemzet szívének tollángolása képes olyan lélekemelő ünnepgésre, minő napokkal előbb az ország szívében a szellemi munka dicsőítésére lefolyt.

Felemelő nemzeti öntudattal tekintetünk az ünnepélyre, mert az nemzeti fejlődésünknek, rendezettségünknek fényes tanúsítása. Látszassék bár merész mondásnak, merjük állítani, hogy ez az ünnep, a mindenekelőtt meghódított kultúrának fényes, erőteljes proklamációja volt. Kiskorú nemzet ilyet nem rendezhet, mert kiskorú nemzet még halottjait se tudja megbecsülni; mi a nemzet fényével öveztek azt a szellemi gigászt, a ki ötven esztendőszakadatlannal munkában a nemzet fényét szerezte. Míg egy öntudatos nemzeti társadalom csirájában volt, addig a szellem munkássainak, a nemzeti dicsőség szerzőinek tragikus pályafutás, ha nem elzúllás volt a bére. Milyen felemelő nemzeti öntudatunkra, hogy a nemzet rajongó hálája nem kihült szívnek, a megható gyászok alkalmára buzdul föl, hanem szent kegyelettel szívvel és lélekkel jut az élő iránt is kitéjezésre.

Mennyit kellett e nemzetnek fejlődnie, hogy a nemzeti közmívelés forrásója ilyen egységes érzületévé forraszta a magyar társadalmat? Gondolt-e

arra valaki, hogy tisztán polgári ösztörszerűsége útján egy élő írónak nemzeti tisztelődíj adható legyen? De ne vessék ez ellen, hogy Vörösmarty árvánának is adatott már az erőtlenn magyarság társadalom lelkes gyűjtése folytán százezer forint. Az egészen más! Az a kegyelet és jótékonykodás ténye; a mit azonban Jókaival tettek, az nem az. Ez a kultúra diadala. Voltaképpen egy biztos és kétségbevonhatatlan ténye annak a ténynek, hogy a könyvvásárlás — magyar földön legnehezebben terőlgató ága a szükséges kultúrérzéknek — immár teljes virágzását éri és oly biztató, hogy belőle a magyar irodalom továbbfejlődését lehet remélni.

Kistalud Károly már irodalmi babérokat aratott, mikor az éhenhalás küszöbe előtt dilettans módon belekörtöködött a piktorokodásba, csak hogy rútt halált ne haljon. Ezeket nyomorúsága öröletbe kergette; Jókai pályája eljén véleményem szerint nem a hivatottság vergődését szenvedte, midőn festett, hanem a jogos félelem, mely a magyar skriblerok nyomorúságától elijesztette.

Az, hogy a kiadók versenyezzenek egy-egy nevesebb író kötetének minél pazarabb kiállítására körül: még akkor álmok országába tartozott. Az, hogy a mint manapság is, habár még mindig

nem a kívánt fokig van, hogy duodecim éresek a gyöngyök erőteljes termésükből is, a régiekhez képest urali módon élék le az életet — akkor csak ábrándokban élt csak, a szellemi munka érétkben emelkedett, nem Csáky szalmája többé, majd lenézhet az üresfejű sarlatán, de meglop és páváskodik vele, ha úgy tordul a sor.

Ahhoz, hogy a szellemi termék közbecsülését és kívánatos tekintélyét elérje, még messze állunk, de a Jókai-kultusz nagyon, jelentékenyen közelebb vitt a czél felé.

És ez az, a minek a szellemi munka minden tisztelője igaz lelkéből örülhet, mert a szellemi tehetségek megismerése és elismertetése minmagunk józan megbecsülésére és szeretetére vezet.

A vadgesztenye.

A vadgesztenye északi Kelet-Indiában, Perzsiában és Tibetben honos. Németországba Klusius — a becsi füvészkert felügyelője — 1875. évben Konstantinápolyból hozta, nemet elnevezését: Rosskastanea, onnan nyerte, hogy a lovakkal keh (Keichen) ellen mint gyógyszer használják (Itáliában a vadgesztenye kevés gondozás mellett majd mindenütt szépen diszlik).

A vadgesztenye gyümölcse sokféle képen értecsíthető, sőt a héját is a gyógyszerárakban chinin helyett használják. Valamint sok cseszanyagot is tartalmaz. Lombja megszarítva a juhok és kecskéknek kedvez téli takarmányt nyújt. A vadgesztenye gyümölcséből pálinka, ecet, olaj keményítő, szappan, hamuszir, mosószert stb. készíthetnek.

ANTARZSÁLO

Jancsi ur, Abellino et Comp.

Szíves engedelmökkel egy kis ártatlan hucautéria van ebben a cimbén.

Ha azonban észinté vallomást tessék és nyilatkozzanak kijelentem, hogy magyar irodalmunk legnagyobb büszkeségének: Jókai Mórnak Magyar-nóbob-jaról van szó, rögtön be fogják látni önök is, hogy a Magyar-nóbob semmiképpen sem szerpelhet ezikkemnek élen, pedig nagy, erős és régi jussai vannak hozzá, hogy ahol magyar irodalomról van szó, ott mindig legelő helyen említse a mi dicsőítő ajkunk. Ugy áll azonban a dolog, hogy előlvasni Jókai-t és leghatalmasabb kompozícióját egyekppen nagy gyönyörűség mindenkinék, ellenben ezikk-let olvasni róla, nem egyekppen gyönyörűség mindenkinék, még ha csupa szellem, színporka és láng is az irás. Ha viszont még azt is hozzáveszi az ember, hogy mivel nem akad nagy Magyarországon egyetlen művelt magyar elmesem, a mely irodalmunk atyamesterének a fényes alkotását, ragyogó fantáziájának e minden időkre értékes gyümölcset legteljesebb gyönyörűséggel né élvezte volna, mintegy komoly sertes-zsambamegy, ha valaki azzal a kétségbe sikerlő mondékkal lép elője, hogy beszédet fog neki mondani Kárpáthy Jancsi urról, Abellino urfíróról és társairól, a Magyar-nóbob halhatatlan szereplő egyéniségeiről.

Nehogy tehát olvasatlanul maradjon ez a

hümmögő, kenyetlen voltam egy kis kegyes hucautériával megvalni az önök szemét. Nagyfokú kevelység bujjak természetesen ebben az őszinte vallomásban is, a mennyiben egy kis jóakarattal könnyen ki lehet hangozni belőle azt a fölvetést, hogy az, kinek szemé idáig végig reptél a sorok, áptatlan majd a többiek fölött is és nem fogja megbánni a reá fordított tíz másodpercznyi időt. Hügyék el, mélyen tisztelt közönsége Jókai Mór regényeinek, — hogy ez a dicsőítő irás, mely egy templomi ének igaz őszinteségével perog le tollam hegyén, minden izese-kéjével egy hozzá simul az önök meggyőződéséhez, mintha az önök lelkeinek házából fakadott volna. Nem arról akarok én itt beszélni, hogy mekkora hatást tett rá Jancsi urnak, e tipikus magyar oligarchának minden okosága e minden boldonsága, hanem az önök emlékezetét akarom visszatérteni arra az időre, a midőn a Magyar-nóbob brillians történetével legelső ízben ismerkedtek meg.

Egyek voltak bizony mindnyájan az elragadtatás nagy manórában. Mohón beitta szemünk Jókai fantáziájának esillogó színeit, — szebb és állandóbb színeit, mint amennyi színe van együttvéve erőnek, mezőnek az Isten kegyelmese akaratából, elítélve már keletkezésükben hervadásra, — eltűnődött lelkünk a magyar könyvnyomtatás szomorú rajzán, veszendőbe került erőnek örült poeokolisan, mely sok szomorúságot vetett el a század elején arra, hogy mi arassuk le majd a századunk végén. — S áhitatalt csodálunk mindnyájan azt a roppant arányú, oszlopos, palotás házat, mely királyi háza az atyamester talentumának, fényben, hírből, dicsőségben a legelső s

maradandó gyönyörűség dolgában az idők végén. Nincs benne kétség, Jókai ragyogó tehetsége, mely a Magyar-nóbob zsenialis történetében az *Uj földesur* előtt legerőteljesebben nyilatkozott meg, — önműn magának szülője, mint az első ember és hozzáférhetetlen mindenkinék. A tolva, ha lop, becsukják, — de kiszabadulván, loptak megint. Jókai zsenije nebutárság volt mindnyájan, s veszelgy mérge mindama kicsiny és közepeztérű irodalmi „jónévi fiatal” titánosokaknak, kik az ő palotájába sompolyogtak be színeikért, hangulatért, stílusért és kaptaféért, amelynek nagy arányaira a maguk vékonyka alkotóeszkaját ruhahassák. Persze, hogy a kaptafa túlélte a színműt is, a színműt is, — Jókai legjelentektelebb munkáját szíves-örömet dédelgeti az önök szeretete, — hol vannak azonban azok a jónévi irodalmi ezimadik az ő eszmaikkal, a kik a mestert utánozni próbáltak, s a maguk fakó portekaját az ő fényes stílusának népszerű vignetáit alatt akarták a hatvanas években forgatolnba hozni? Jelenés be, aki tud rólok, — hová sőt-pörte azok az idő is, kik lettek légyen hit voltaképpen, mert mi bizony már egyetlen egynek se tudjuk a becses nevet.

Hogyan és miképpen ünnepli Jókait a nemzet, arról senki e hazában mindenki tud. Készül egy nagy nemzeti diszkidálás, melybe az atyamester valamennyi munkája fel van véve, — arányában azonban csak igen kevés ember akad, a ki ezért a kiadásért 200 forintot fizethessen, — nagyon sokan vannak azonban (s gyarapszik, hala Istennek, számuk napról-napra), a kik Jókai egyik-másik kitűnő munkáját, diszes, ünnepi ki-

hető Egy szépen tenyésző nagy gesztenyefa 100, 150 liter gyümölcsöt nyújt.

A vadgesztenye gyümölcséből gyártott ezet nagyon egészséges. E végből annak gyümölcsét előbb lehejazzák és aztán darának megörölvén, egy kis árpadarát kevernek hozzá és hasonlólag mint más ezetnek szolgáló anyagot kezelik, csak-hogy ezen keveréket élesztő hozzáadása által savanyú erjedésbe kell hozni.

A vadgesztenye gyümölcséből olaj is készíthető, azonban minthogy annak nemcsak rossz szaga van, hanem egyszerűen a hidegben megázik, csak szekerkenőcsnek és más ilyetén cselekrá használható. Az olajkészítésnél a vadgesztenyét előbb meg kell szárítani és aztán malmon megörölni. A lisztet aztán vízzel megpuzevitik és miután egy kazánban megpörkölték, kisajtolták.

Vadgesztenyéből a szappan pöszter következő módon készíthető: Egy kiló szárított és apróra ősszított gesztenyére 4 liter vizet tölven, az 8 napig gyakori felkeverés mellett rajta áll. Így kitűnő és olcsó szappanvizet nyerünk. A porrá tört vadgesztenye hasonlólag mint a mandolakaraj a bőrt lágyítja, puhává, hajlékonyabbá teszi, hogy azt az asszonyok is, mint a legfinomabb mosdóport használják.

A vadgesztenyéből hajpor is készíthető, valamint eny is, mely hasonlólag mint a belőle gyártott keményítő, azon tulajdonsággal bír, hogy keserű íze miatt az azzal ragasztott tárgyakat a rovarok nem pusztítják.

A vadgesztenyéből kávé is készíthető a következő módon: Az érett gesztenyét meghámozván, kockákra vagunk föl s a levegőn megszáritjuk, aztán mint a kávé megpörköljük és megőröljük. Ezen kávé egyedül is élvezhető, azonban jobb ha hozzá vagy határozottan valót kávé keverünk, ez által a vadgesztenyéből egészséges és érett kávé nyerünk.

A vadgesztenye dara leöntménye pótlálagnak is használható, ha az utóbbit azon vízben forraljuk, mi által a fonal puhává és selyemidomává válik.

Említve volt, mily módon használható a vadgesztenye gyümölcse marha takarmánynak és miképp átváltandó el annak keserű íze. Ha a főzött vagy őrölt gesztenyehé őrpalaszt és söt keverünk, azt a marha sokkal jobban falja fel; egyébiránt a gesztenye minden lábas jószágának nagyon tápláló és egészséges takarmányt nyújt.

Lovaknak és szarvasmarháknak a vadgesztenyéből korukhoz képest 150–300 db. egyszer vagy kétszer napjában zöld vagy száritott állapotban, nemkülönben egészen vagy felaprítva adható. Fejős tehének számára kitűnő takarmánynak bizonyult a vadgesztenye, hol a tej elválasztására előnyös hatása van. A vadgesztenyéből őrölt dara a marháknak általában is keverhető, vagy szétzúzott állapotban a csezkához.

A vadgesztenye hízalás alatt levő disznóknak friss, száraz egész vagy felaprított állapotban szintén nyújtható, mindenesetre azonban célirányosabb azt darának megörölvén, etetni fel. A juhoknak a vadgesztenye vagy egészen vagy pedig megdarálva adandó, miután pár napig a vízben kilugozták és ezután kemenczében vagy pedig aszalóban megszáritották, a hol a héja is elválik.

Tiedemann, valamint többen a vadgesztenyét mint a marhára nézve egészségi szert nagyon dicserik, a lovak köhögése és fulladozása (Dämpfkeit) ellen hatásos gyógyszernek bizonyult be, ha a gesztenyét kockákra felvágjuk, megszáritjuk s porrá törve nekik beadjuk.

Szarvasmarháknál gyomorerosító és vértisztító tulajdonságánál fogva mint egészségi szer szintén ajánlatos. Hamm azt állítja, hogy a vadgesztenye idült hasmenésnek és puffadási kórnál kitűnő szernek bizonyult be. Úgy nemkülönben tett ki-

sérletek után az uralkodó marhadög alkalmával azon marha, mely vadgesztenyét eszik, attól óva marad. A vadgesztenyének juhoknál is nemcsak gyomorerosító hatása van, hanem azokat némely betegségtől is óvja.

Hírek és különfélek.

Értesítés és felhívás előfizetésre.
Tisztelettel értesítem a „Muraszombat és Vedeke” tisztelet olvasóit, hogy e lapok ez év jan. elsejével ismét az én tulajdonomban mentek át. Bizalommal kérem azért tisztelet olvasóközönségünket, hogy a „Muraszombat és Vedeke”-t, mely az idén a ziediki egyfalvára megy, továbbra is szíves támogatásukra érdemesíteni ne terheltessek és az előfizetési díjakat — most már mindenki részére évi 3 frt — mielőbb hozzám beküldni szíveskedjenek. A megújított mielőbb kérem eszközölni, hogy a lap szétküldésében fenakadás ne történjen.

Tisztelettel
Grünbaum Márk,
kiadó laptulajdonos.

Vasmegeye és a milleniumi kiállítás.
A bizottság, melyet Vasmegeye törvényhatósági bizottsága küldött ki a milleniumi kiállításához szükséges megyei előkészületek intézése végett, Karolyi elsőlétele és Káldy Imre dr. jegyző-közdése mellett december 27. tartotta első ülését, melyen azonban mit sem végeztek, mert a bizottság tagjai nem voltak tájékozva az iránt, hogy mi is tulajdonképp a teendőjük. Így hát arra a határozatra szorítottak, hogy megkérjék a miniszterelő, mi is tulajdonképp a teendőjük? A folytatott eszmecsere közben több életrévaló indítvány is merült fel, így hangzottatták, hogy jó volna a milleniumra megírni Vasmegeye monográfiáját, azonban a határozathozataltól a tekintetben is későbbre halasztották.

Köszönet a „Muraszombati Jótékony kerestény nő-egylet”-nek. Horváth György nérnő a szegények közé való kiosztás végett egy teljesen ép férfitözeget volt szíves ajándékozni; nemkülönben a szegények konyhájá számára Sleibich Ignác nérnő 2 koszorú hagymát, Bodanez Ferenc nérnő asszony pedig 1½ liter hajdinakását, 2 liter köleskását, 1 kiló lisztet, 32 deka zsírt s 1 kosár burgonyát adományozott, miert is fogadják a nemesszívú adakozók az egylet legáltalásabb köszönetét.
Eberl Róza, e titkár.

Előmnunkálti engedély. Bathányi Tivadar gr. orsz. képviselőnek, valamint dr. Karolyi Antal Vasmegeye alispánjának, a tervezett gyűfalyafala — muraszombati b. s. vasút hid-gyökállomásából kiágazólag R-gede irányában az ország határát vezetendő h. e. vasútra az előmnunkálti engedély egy évre megadott.

Jótékonyág. A nemes-tölt ugyan nem szorul dícséretre, annak kevésbé kéri a nyilvánosság előtt való hangsúlyozását, mert hiszen az mindenkori önmagában hordja az égi áldás leg-szebb jutalmát: mindazonáltal a hála érte arra serkentő a nemes-tölt és jótétemények élvezőjét, hogy másoknak is elmondja a vett jótétemények felett való örömet s a nagyközönség előtt is elzenje a nemeskülből adakozóknak, szíves halálattal dalát. S ime az öröm s hála e legszebb nyilvánosságuk ad kifejezést ezáltal a bellatiné plébánia hitveinek egy egész serege, azon fehérlők gondolkodású férfiú iránt, ki annyiszor és annyiszor nyitja meg az irgalmasság ödségének szarját a szűkölködők és elhagyottak nyomorainak enyhítésére. S e nemes-tölt gróf Zichy Ágost ú nagyméltósága, ki iránt méltán tolmácsoltak legforróbb háláérzetekkel azok, kiket a közelmúltban is annyi jótéteményeivel elhalmozott. S ezek között vannak első sorban is az iskolásgyermekek, kik közül e tanévben is a hidegebb idő beállta óta napoként 160—170 évez minden dében

akkor nesznek föl egy kis-tit, ha nagyot kiált valaki. Megmondtam tizenöt soral fennebb, hogy a kikiáltó szerepe szívesen vállalkozom, talajuk tehát természetesen, ha tulajdon magamat ismételve, ebbeli jeles készségemet nagy lelki gyűfölytérrel bocsátom a „Magyar Nábó” rendelkezésére. Dícsőrsége a mi dícsőrségünk, Jókai az Isten kedvére kegyelméből a miénk. Ha eleresztendem ezt én tollamat, hogy tetszése szerint rohanjon végig a papírosom, sok idő telnek belé, míg az önkig figyelme be tudná érni végét. Jókairól és az egyik legnépszerűbb művéről írva, a magyar ember áradó lelkesedésének teljességével hangzanék dícsőrsége az elragadtatásnak, mely azonban még így sem volna képes megközelíteni azt a tisztá és nemes lelki élezesetet, a mit Jókai e ragyogó alkotásának olvasása egyformán megszerez mindnyájunknak.

És most bocsátom mindama frázisokért, melyeket ebben a rövid kikiáltásban elmondtam. A ki igazabban érzi ősszüességét, jelentkezzék és szívesen kiáltók ő vele együtt kettesben is. A „Magyar Nábó” elválaszthatatlan össze van forrva Jókai nevével, — aki meg tudja becselelni irodalmunk a legnagyobb büszkeségét, az okvetlenül meg fogja szerzeni a „Magyar Nábó” dícsőrségét is.
SÓLYM FERENCZ.

meleg eledelt, a melyért bizonyára késő kokujg áldani fogják azt a nemes önt szívet, a mely róly édes anyaiag gondokodott s áldani fogják azt a fehérlők lelket, a ki annak a nemes szívnek minden intézkedését oly kegyellettől őrzi és érvényben tartja. A gyermekei szive örömeivel — a vett jótéteményekért — egyesítik örömlük a plébánia szegényeit, kiknek számára valamint a mult, y a jelen karácsonyi és újvi ünnepek alkalmával 120 frtot volt kegyes ú Excellencia ajándékozni, kik mindannyian forog imában kerik az Ég áldását aggságuk és nyomoruk e nagylelkű enyhítőjére. Végül a gyermekek és szegények örömehez és meleg köszönetéhez csatlaja az övét Lippahöz község is, a mely a folyó évbén építendő iskolájához nagy mennyiségű tető-fát nyert a kegyelmű gróf úrlól, a mi ketszékivül megbecsülhetetlen adomány ily szük anyagi viszonyok között, a község annygy is szegény lakóira. — Mindezen nemes tetteket hangosan hirdeti a gróf ur fehérlők szellemét és a szűkölködők iránt táplált magasztos érzelmet, amelyért nemesek a jótéteményeit közvetlenül élvezők róhatják le méltán a legszebb ajdát, de a pusztá szemlélők is joggal tanulhatják benne a jótétemények kiapadhatatlan forrását.
T. L.

A közgazdálkodás gyorsítása érdekében belégyűjtést léptet el-tbe ez évtől kezdve a helygymiszter. Azon körreldeket ugyanis, melyek minden szolgáiból hivatalokba esellg minden községi előjáróknak megküldendőik, magában a miniszteriumban szándékozik megfelelő számban sokszorosítani; mert e körreldeketnek a végrehajtó közegebe való újítását nagyon késetteltte addig az, hogy a városgyűlések csak egy-egy példányban küldték meg, a megyéket azokat többnyire csak annyi példányban sokszorosították, a mennyi a szolgáiból járók száma, ezek pedig tökéletlen s hiányos berendezésükkel újra annyi példányt voltak kénytelenek kiállítani, a hánny jogszerűen van a járáukban. Ezen eljárás mellett gyakran a legfontosabb rendel-tel is későn megessonkivta jutottak a végrehajtásra közvetlen hivatali közegek kezébe.

Jókai jubileumát ünnepli egész Magyarország; igen természetesen, hogy első sorban állnak az ünneplők között a magyar szépirodalmi lapok. Vételkedtünk latunk a nagy költő ünneplésében s a vételkedésnél nagyon kiemelkedik a „Képes Csaldái Lapok”, mely a most megjelent utolsó számban Jókai Mórnak ifjokori arcképet, hanem egy csoportban összehalvita az élet különböző korszakaiból való arcképeit is bemutatja. A lap szövegeit felelte érdekessé teszi Tolnainak Jókairól írt cikke, egy nagy költő összes műveinek összeállítása; érdekfeszítő Beniczky Bajza Lenkének regénye is, melyet egyesesen a lap számára írt. A „Képes Csaldái Lapok”-at mint a legjobb szépirodalmi lapot melegen ajánljuk olvasóknak.

Meghívó. A Muraszombatban alakuló ipartestület tagjai 1894. évi február hó 3-án a Most-élebe vendéglő nagyszobájában jótékony czeáll egybekötött zártkörű táncmulatságot rendez. Belepti díj: személyegyen 50 kr., családjegy 1 frt. Kezdeté esti 7 órakor. A tisztá jövedelem a Muraszombatban még az idén beszerezendő halottas kocsai alapítókje javára fog fordíttatni.

A kincstár aranykésztelét már csaknem teljes mennyiségben átvetették tíz és husz koronássakká s a pénzügyminiszterium központi hivatalánál nincs is több nyersarany; mind elvándorolt a körmözei penzverőbe, a honnan nagy része kivet aranyégen alakjában már vissza is tért. Ekként a penzverőnek módjában lesz az idén tevékenységének javarészt a nickel és bronz filécskeknak nagyobb arányú előállítására fordítani, a mit a kis érmeik jelenlegi elégtelenségé valóban kívánatosnak tesz. Huszonharom millió darab husz, huszonnyol millió darab tíz, huszszonhat millió darab két és tizenkétmillió darab egy filécske kivételével a penzverő a körmözei penzverő programjába a folyó évre.

Jókai Mór alapítványai. Jókai Mór iró működése 50 éves jubileuma alkalmából a következő alapítványokat tette: A hirlapiró nyugdíjintézetnek 2000 koronát, az iró segélyegyletnek 2000 koronát, a Kistalud-társaságának 2000 koronát, a Petőfi-társaságának 2000 koronát és a képművészeti társaságának 2000 koronát, tehát összesen 10.000 koronát.

A szt.-gotthárdi műkedvelő társaság 1894. évi január hó 20-án a „Korona” szálloda termelében a szent-gotthárdi m. k. algymnázium segély-egylete javára táncszokorúval egybekötött műkedvelői szimfoniádat rendez. Helyarák: 1-50 hely 1 frt, II. hely 70 kr., állólhely 40 kr. — A táncterembe urak részére 50 kr. Szíre kerül: A tiszteleb ur keszevő vigjáték 4 felv.

Magyarul nem tudó tanítók. Zalavármegyében a kir. tanfelügyelőnek a közigazg. bizottság előtt tett jelentése szerint 5 oly tanító van, ki magyarul nem tud; a nemképesítettek száma 37, kik mindnyájan felekezeti iskoláknál vannak alkalmazva. Ezeknek a folyó tanév végeig leendő elmozdítására ügyében a szombathelyi és zágrábi egyh. hatóságokat megkeresték.

adásban szívesen megszerzik. Ezeknek a számára nyugodt lelkiismerettel ajánlhatom az Athenaeum kiadásában megjelent *Magyar-nábó*-ot. beállván, ha önkig úgy akarják, Jókai nevének kiütésére ünnepi reklám-heroldnak is. Dízes, szép hivatal az, — ha nagyon sokan nem volnának hozzá, rögtön magannak pretendálnák és örökségekpen testálman törvényes utódaimra is. Hirdetnem és vallom, igenis, hogy Jókai munkáiból szebb magyar kiadványt nem ismerek. Pompás, színes illusztrációk éllentik a nagy, negyedrét nyomású dísz-művet, melynek fényes kiállításával az Athenaeum, ez az előkelő műintézet is, hozzá kíván járulni az atyamester nevének dícsőrségéhez. Ez egyik oka annak, hogy a díszmű ára mindössze 7 forintur van szavba. Solh-se kapjának önkig engem vétkészen: eszembem sincs, hogy ékes magyar nyelvünk frazisaiank felséges tömegével áraszsam el az önkig szívet, midőn ezt a díszkiadványt igaz lélekkel ajánlom megvételre. A magyar embert nem igen lehet valódni azzal, hogy seregessőt totul a szellem templomába s majdnem elgázolja lázas szívségben egymást, midőn arról van szó, hogy legnagyobb talentumaink egyikének hatalmas szellemi alkotását megszerze; meglehet azonban valódni apinkéltó résuk származott nagyságos erényeink miatt, melyeknek meg van az a keleti szokásuk, hogy csak

Hírek Zalából. Zalamegyében 5 tanító nem tud magyarul s 11 nem tudja a magyar nyelvet sikeresen tanítani. A zuglókák megszűntetése ezalól 8 áll. iskola felállításra határozott el. — *Jókai jubileumra* a megye összes iskolában megünnepelték, a városok közül pedig Nagy-Kanizsa, Keszthely, Símeg, Z.-Szt.-Gróth és Zala-Egerszeg ünnepelték. — *Csáktornya* Hochsinger Sándor ezetgyáros cognac- és likőrgyárat fogna felállítani a közelgő tavaszon. — *A símeji polgári önk. kör* élnöke Eimer Sándor, alelnöke Szosogi J., pénztárnoka Tóth József lett. — *Zala-Egerszeg első virágját* Hidassy Kornél püspök, utolsója Kaszler Sándor. F. A.

— **A házi ipar** fejlesztése és országos szervezése érdekében a kereskedelmiügyi miniszter nagyobb szabású akciózt kíván megindítani. Az akció a magyar házi ipar oly országos szervezetét célozza, mely mellé az egyes vidékek házi ipara beilleszthető legyen az iparfejlesztés általános keretében. A miniszter utasította az iparfelügyelőket, hogy a magyar házi ipar termelési és kiterjedési viszonyait töröknyerszerien állítsák össze. Az országos partanaes meg fogja alapítani a házi ipari országos szervezet főbb alapelveit és pedig már január havi ülésén. Minden törvényhatóság területén külön bizottság létesül a főispán elnöke alatt, melynek főfeladata lesz — az illető vidék speciális viszonyaihoz mért-n azon vidék házi iparának rendszeres fejlesztése és praktikus kereskedelmi alapon való szervezése. Ez az új szervezési munka természetesen nagyobb anyagi áldozatot igényel az államtól a csak bizonyos évek múlva lesz fokoztára keresztélyítendő.

— **A csekély népességű** községek iskoláigényének rendezését a közoktatásügyi miniszter külön tanulmányos tárgya volt és ez ügyben a helyi miniszterrel is tárgyalásokat kezdett. A mennyiben a helyi viszonyok megengedik, az ily csekély népességű községek közül az egymással szomszédosoknak egyesítése van ezáltal véve, a melynek megtörténtevel a községek közül azokban, amelyek iskolával nem bírnak s iskolatartására anyagi helyzetüknél fogva nem is képesek.

— **A soproni kereskedelmi és iparkamara** három királyi napja előtt látogatott ülést tartott, amelyen élők felmentette, hogy a kamara 2616 ft 88 kr gyűjtött Baross szobrára, a császári ügy- és igazgatási felállítását 300 forint végelével, 600 forint utazási segélyt eszköztől ki a kereskedő- és iparos-ifjak számára, közzétett iparosok részére kölcsönt vagy olcsó gépeket, — továbbá zsidóította a lefolyt évben a tisztviselők nyugdíjlapját 6000 forint, kiegészítette, hogy a Graecy feladott gabona-szállítmányát is élvezzenek refektárió és hogy a déli vasút olcsóbban szállítsa a meszt.

— **Élőbb-meg az tán kés.** Pozsonyban az utcai járó-kelők túrésa öngyilkossági kísérletek voltak tanu. Wolansky Frigyes szabó a várhegy-utcsán haladva, nagyokat elvált egy palackból, melyet két kézzel fogott s folyóvíz alatt kiáltotta: „Még van benne!” A községek azt hitte, hogy örül s rendőrokrét küldött. Ekkor a szabó eloldta az íres üveget, nagy kért vett elő, föltepte a ruháját s melibe szurta magát, az emberek látára. A rendőrség felszédte s a kórházba vitte. Itt kisélt, hogy a palackban hat skatulya gyufának oldata volt, melyet borral megivott az életét szabó s a késél sebt-estét mogan.

— **A gyümölcs-fák tisztítása télen.** Sokan azt hiszik, hogy a gyümölcs-fák tisztítása télen veszélyesül jarna. Ez azonban nem áll, mert enyhébb tél napokban is lehet a fákat tisztítani, megvagdolni, természetes azonban, hogy kerülni kell a fátal hájtásokat és azt is, hogy ne vagdossunk a törzshajtasokhoz nagyon közel. Az elhalt ágakat, nyomóréket, roncshajtaszt télen is bátran le szabad töréselni, sőt ha egyik-másik hájtás nagyon ágas-hogva, azt is el lehet távolítani. Azonban új a vágási, valamint a fűrészelt felületet, amennyiben új hájtást vagy gyűgyezést várhatni, kenjék be faviasszal, vagy gyenge krátrányval.

— **Cserebogár decemberben.** Horváth Laezy nagy kanizsai zenekarának egyik tagja egy élő cserebogarat mutogatott a Polgári Egyület vendégülében, melyet aznap lakásán fogott. Igaz ugyan, hogy az utolsó hetekben igen lanya időjárásunk volt, de azért csodabogárra még nem számítotunk. A decemberi csodabogarat igen sokan óhajtották birni, de a búcsúke tulajdonosától megvalni nem akart, azonban Hevesi Janka énekesnő kérésének még sem tudott ellentállani és neki ajándékozta ezen decemberi speciálitást.

— **Vérnács.** Véres lakodalmom volt Házletem penziónviszályi helységben karácsony napján. A helység osztrák és lengyel lakói között már rég idétől fogva feszült viszony uralkodott. Az esküvő után az osztrákok a lakodalmi vendégeket dinamittal a levegőbe akarták röpíteni, mi azonban nem sikerült. Erre a két part revolverekkel lövöldözött egymásra. Tizenkét embert agyonlőtek és igen sokan megsebesítettek, közöttük negyven halálosan.

— **Meghésélte a tanítóját.** A soproni iparostanulók az áll. realiskolában nyírik az el-

méleti tárgyakban való oktatásukat s a tanításban realiskolai tanárok osztozkodnak. E hó 5-én történt, hogy Wachtl József tanító megpirongatta Neuhold László cserépfő-őst, valamelyes rendtelenséget és mikor azt tapa ztálta, hogy a piromogást nem használ, kiszóltotta a tabla elé és lesitl fenyítéssel illette a 15 éves suhanozót. A fenyítésre karakodásra fakadt Neuhold, majd pedig kért ránta elő eszmája szarából, tanító jának rántott és a jobb arczát alg másfél centiméternyire szemre alatt végig bastotta. A tanító vérbortótt arczával is folytatta a tanítást, a késelő tanítvány pedig megrogott de a rendőreg a szülői házban elfogta és most a börtönben várja büntetését.

— **Asszonyfázadás Galicziában.** Érdekes pör tárgyalást kezdtek meg e hét elején a krakói törvényszék előtt. A fázadás, mely a per tárgyat kezei, a wleickai kerületben folyt le. 118 paraszt és parasztzsanony fegyveres kézzel szegült ellen a hatóság által foganatosított kolera övintézkedéseknek. A fázadást, melyet állítólag a külföldről szítottak, asszonyok vezettek, kik mindenben fölülmúltak a férfiakat és még a helyszíncire kirendelt katonaságnak is elenszegültek. Három község előjárói vettek részt a fázadásban. A vádát felségértés, hatóság elleni erőszak, fegyveres ellentállás és felújítás miatt emeltek. A vádlottak nagy száma miatt a bűnpör tárgyalása napokig elart.

Vegyes rövid hírek.

— **A megyéből.** A dunántúli dalárdák szövetezetének közgyűlése azt határozta, hogy az idei dalverseny Szombathelyen lesz június végén. — *Vasmege* közizgatási bizottsága január havi ülését a feleli jelentések bevárása miatt január 10. helyett 17-én fogja megtartani. — *A körmeneti* Casinó által mult szombaton rendezett Jókai ünnepely fenyesen sikerült.

— **A hazából.** A nyugtarnyei gazd egyesület f. hó 12-én herceg Odescalchi Géza előnökele mellett tartott közgyűlésében elhatározta, hogy Nyitra megyében egy huszonkernyvárat és egy cukorgyárat létesítenek. A huszonkernyvárat valószínűleg Nyitra városában, a cukorgyárat pedig közel Nyitra városához fog lélepitetni. — *A m. kir. helyi miniszter* rendeleti után eltiltotta a Brandt-féle svajci piluláknak a gyűgy-szertárakban, valamint a kereskedésekben való elárúztatást. — *A székcs* főúróas és érdemekben gazdag főhivatalnok, Budapest második alpolgármestere: 9-én virradóra 57 éves korában elhunyt. — *Jókai* jubilaris művere az előzőtől meghaladja az 1500-at. — *A pénzügyminiszter* elrendelte hogy az adóvegrhajtok január és február hónapban szüntessék be működésüket.

— **A külföldről.** A londoni magyar gyarmat is fényes bankettel ünnepelte meg Jókai jubileumát. A bankett a Helborne vendégelőben folyt le. Stockinger osztrák-magyar főkonul tilt az a-zal-fon. A szép ünnepelyen melyen a Londonban élő összes magyarok megjelentek, ezeken kívül még számos osztrák és angol vett részt. *Rothberger Jakab* bécsi ruhatarok és es kir udvari záblító a Jókai jubileum alkalmával egy 200 forint díszpénzdnyra előzetten és mint szünetelt magyar azt a bécsi magyar egyesület közgyűlésének ajándékozta. — *A pirisi* esküdtésk Vaillant ot, a legújabb bomba-merénylő halálra ítelte. E hó 10-én delután, a mikor a krakói gyorsvonat a bécsi északi pályaudvarból kirógogott, nem megszerte a főúróást Wagran előtt nyíl pályán hat személyoscsi kiskölt, melyek közül 2 lebukott a töltésről. Két utas súlyosan és többen könnyen megsebesültek.

Irodalom.

— **Képes Irodalomtörténet.** Az Athénom kiadásában megjelenő díszmunkából megjelent a 15-ik füzet egy művészi kivitell mellette: ez a képzőpork legirnerevesebb miniatúra, Attane által festett Damascenus-féle Corvin-kó-dex színes basoamása, mely Ullmann József műintézetéből került ki. A szövegben Angyal David befejezi Történet-tíradalmunk a XVIII. század elején című tanulmányát, ezáltal Bethlen Miklósról, Cserey Mihályról és Apor Péterről, a befejezésben Rakócziáról, Károlyi Sándorról és Berecsényiről szólva. A következők ezikkben Dr. Szinyevi József A nemzetietlen kor cím alatt a XVIII. századi politikai, társadalmi és közművelődési állapotokat rajzolja. Utána Négyesy László A XVIII. századi saziprodalom öszegelőgöl cím alatt szót elő-zór az „beszélés” (Kolumbán, Lázár János stb.) és vallásos költszetről (Szönyvi Benjámin, Radai Pál), majd külön fejezetekben Mikles Klemen és Faludi Ferencz saziprózák munkáiról, azaz az alposzággal, mely a szerző minden dolgozatát kitüntet. A szöveget számos illusztráció díszíti, ugy: Bethlen M. névalírása, Károlyi Sándor szép íametszött arczképe, I. József, III. Károly és Maria Terézia egybefoglalt medallion-arczképe, továbbá egykoru rajzban: Maria Terézia magyar kísérettel, a „Morianur” jelenet, Buda a mult század közepén, Mikles arcz-

képe, egy ifjúkori rajza és kézirata és a Faludít Romában ábrázoló eszményi kép, mely Tolly-féle kiadás ezimlapjáról van átvéve. A hézagpótló vállalat füzetenként 40 kr-ért bármely könyvkereskedésben megszerezhető.

— **„A szerelem örvényel”** címe azon két nyomású különböző esimall kiállított e héten megjelent regénynek, melyet a „Képes Családi Lapok” a karácsonyi ünnepek alkalmából olvasónak díszes kiállításban, és gyűjtorjái horitokkal karácsonyi ajándéklul küldött s ezáltal igazolta, hogy a szépirodalmi lapok által az olvasók meglegésése ezalól megindított versenyben a győztes ő lett. A nevezett lap karácsonyi számához a regényen kívül mellékelve van még a lap évi tartalmi jegyzéke, melyből látjuk, hogy e lapot Jókai, Mikszáth, Komocsi, Tolnai, Rudnyánszky, Dr. Feleki, Boniczkyné Bajza Lenke, Nagyváradly Mra, stb. jeles tollu írónk támogatják. E lapot melegen ajánljuk olvasónk figyelmébe.

— **Az 1848-iki nemzetőreg esküje.** Graecy József a magyar szabadságharc történetének imót megjelent 3-ik füzetében reprodukálja az esküformulát, melylyel az 1848-diki pesti polgárőreg megesküdt. Az eskü így szóllott: „En, mint a pesti polgári őreg tagja esküszöm az élő Istenre, hogy hazánkat, királynak és az alkotmányunk tántortitathatn hiva leszek s a törvényeknek és törvényes hatóságoknak, ideértve polgári fő- és altszizeimet, mindig engedelmes leszek, azokat sztelni s törvényszerű parancsokat teljesíteni fogom; zászlómat a haza és városom szolgálatában semmi esetben is nem hagyom; őrhádi szolgálatomban nappal és éjjel ferhasan viselkedem magamat és a rend fenntartásában mukés leszek; általában őrhádi szabályaimat törvényképt tisztelek, azoknak minden pontját teljesítenem és elnök véteni nem fogok. Isten engem úgy segítjen. Amen.” Még egy érdekes okmányt vesztünk át Graecy munkájából: az a kérvényt, melylyel Pálffy Albert a „Március 15-ike” szerkesztője a lapja megjelenését közölte gf. Zichy Ferenczezel, a helytartótanács alelnökével. „Zsici Ferenczelek, Pesten, Polgár, al-előlélő! Mután szerkesztésem alatt megjelenő lapot a postán is szétküldeni akarom s mután a postai széküldélenk elrendelése rövid ideig még a helytartótanács intézkedése alá esik: Megkérém ön, hogy ezen ügyre vonatkozó rendelkezést kiadja és így alkalmat nyerjen arra, hogy hivatalos kötelességem egyik ágát teljesítsem. Pálffy Albert, a „Március 15-ike” szerkesztője.” A füzetben különben van egy Pálffy Albertre vonatkozó 48-iki törzkep-reproduktója is, a képen Pálffy egy „Március XV.” teliratu talpatzon ül ugyan, de baljában egy „Táblaláb”-Pescovics „Conservativ” feliratu zászlót tart. Érdekes még a füzet 2 más törképe is, az egyiknek címs „Kossuth és Apogy György”, a másiké: „V. Ferdinánd álma.” A többi képek Klauzál Gabor és Hajnik Pál arczképei. Tanácses dadulaja, a pesti nemzet-őreg, az 1848-49-iki hivatalos gyalogság felszerelése stb. A füzet még mindig a márciusi nagy napok elbeszélésén tart: ennyire kimirtóten és elevenen még a szabadságharc és részét soholsem tárgyaltak. A kiadóhivatal azon újítást leptele életbe, hogy ezennel egyhavi (2 füzetre) és kéthavi (4 füzetre) előfizetéseket is elfogad. Gyűjtőknek minden 7 példány után egy listelepeldyben a nyitnak boldi ára par előfizetési ára negyvedvőre (6 füzeti) 1 lrt 80 kr, felőre (12 füzeti) 3 lrt 60 kr, egész évre (24 füzeti) 7 lrt 20 kr. Újbold is ajánljuk hat olvasóinknak Graecy művét, melyet Woldiáner F. és fiaival (Budapest, Andrássy-ut 21. sz.) lehet megrendelni.

— **Megzúnt a Telefon Hírmondó.** Szegény, szegény kis beszélő uság kimult, kiszűvedett. Rokonszenvesen fogadtunk mindkai, esodáltak minduntól. Hissz megöztötk a külföldöt; a magyar találmány volt, a magyar találekonyasgot dícsérté, de a feltaláló hirtelen halála sorvadásba ejtette az egész vállalatot. Nincs többé Telefon Hírmondó. Az újvétel megszűnt. Nem maradt belőle csak egyes helyeken két fullgylő, miken nem lehet hallani semmit.

Kiadói posta.

Előfuzettek 1894. Március 31-ig: Horváth József Ferenczezel, Ónád János Balogh, Dr. Steier Lajos orvos Vízoldva, Sinkovitch Dénes V. körkép. 1894. január 30-ig: Szalvics József Mártonyhoz, Simou Károly, Kajdos Károly Balatincz, Szádeczer Ferencz Rögde, Fasching János Köszeg, Weinberger S. Gyanafalva, Podjeczek József Birsözék, és Muraszombatól: Pavlynek István kövacs, dr. Geiger Vilmos orvos, Skerlák József körkép, Kesztyűs Ámos körkép, Ascher B. és fia kereskedő, Fasching József kép, Post János B. Kossák úras, Hartner B. Prugberger Yncez kir. aljbíró, Agustich Pongrácz kir. bíró, Radkohl Tivadar építő m. Murálics József vendégöl, Cslezzer Antal vendégöl, Meixner Mátyás kereskedő, Böles Béla gyalogszerész, Most Reszó vendégöl. — 1894. aug. 31-ig: Hary Lipót F.-Csalogány. — 1894. decz. 31-ig: Horváth Ferencz Budapest, Rátkovich Venczel Szombathely, Grösz Jakab Udorné, Mocsary János Bellatincz, Hoffmann Ferencz Mártonyhoz.

